

Az intelligencia
forrása



Az intelligencia forrása

Eddigi fejezeteinkben – érdekes példák vizsgálatán keresztül – áttekintettük az állati viselkedés főbb területeit. Csalafinta zsákmányszerzési technikákkal, védekezési módozatokkal, fajok közötti kellemes vagy kellemetlen kapcsolatokkal, különböző kommunikációtípusokkal ismerkedhettünk meg. Betekintettünk továbbá a vándorlás rejtelmébe, egyes állatok fajfenntartást szolgáló tevékenységeibe, majd szemügyre vettük az utódok világra jöttének néhány érdekes esetét is.

134



A vörösbegy számára a vörös folt kulcsingert jelent. Előbb támad rá egy vörös tollpamacsra, mint egy vörös folt nélküli madárra

Öröklés és tanulás

Figyelmünk középpontjában az *ösztönök* vizsgálata állt. Láthattuk, hogy ösztönös magatartások esetén az állatok viselkedésében többnyire öröklött elemek dominálnak, melyek akár kizárólagosak is lehetnek. E „zárt programokban” az adott faj jellemző viselkedése minden külső információ és tapasztalat nélkül megjelenik, a cselekvés valamennyi eleme meghatározott sorrendben zajlik le. Bizonyos esetekben egy adott inger mindig ugyanazt a magatartást váltja ki. Például a költési terüle-

tét védő vörösbegy (*Erithacus rubecula*) minden vele azonos nagyságú, vörös begyű madarat megtámad, s ezt a viselkedését a vörös folt látványa automatikusan kiváltja. Az ilyen jellegű ingereket a kutatók kulcsingereknek nevezik, melyek hatására egy öröklött mechanizmus kiváltja a kulcsingernek megfelelő választ (a vörösbegy esetében a támadást).

Vannak olyan magatartáskombinációk is, amelyek szintén az állattal születnek, teljes megjelenésük azonban rövid tanulási időszakot igényel. Ilyen például a pintyek énekének kialakulása: a dallam felismerésének és megtanulásának képessége, valamint az ének egyszerű sémája a madárral születik, egyéni, illetve egy-egy adott populációra jellemző variációi azonban hallás útján, tanulással alakulnak ki. A nyitott genetikai program működését példázza a kisragadozók zsákmányölési viselkedése is, melynek magatartáselemei a tapasztalat során rögzülnek a helyes sorrendben. A görény (*Mustela putorius*) például magában hordozza a préda megölésére szolgáló mozdulatsorozat elemeit, de rövid próbálkozás, gyakorlás útján tanulja meg a megfelelő sorrendbe állítani őket. (A patkánnyal első ízben találkozó görények számára 10–15 percbe kerül annak kitapasztalása, hogy zsákmányukat a nyakszirtjénél megragadva tehetik védekezésre képtelenné.) A magatartáselemek e meghatározott sorrendben

történi alkalmazásának képességét az etológusok öröklött tanító mechanizmusnak nevezték el. A zsákmány megölésének pontos módjára a patkány „tanítja meg” a tapasztalatlan gőrényt. Ezekben az esetekben az állat öröklő bizonyos mozdulatokat, és egy olyan tanulási képességet, melynek segítségével a külvilág egy adott ingersorozatára megfelelő válaszreakciót alakít ki. Viselkedési programja nem teljesen mechanikus: „üres” részek vannak benne, s a tanulásal szerzett tapasztalat „beíródik” az információval addig ki nem töltött tartományokba.

Akár a teljesen kész viselkedési programokat, akár a tanulóval kiegészített ösztönöket vizsgáltuk, arra a következtetésre jutottunk, hogy az apró lépésekben, fokozatosan végbemenő kialakulás elvét alkalmazva még elképzelni is lehetetlen az adott fajra jellemző viselkedésmód létrejöttét. A viselkedési rendszerek megjelenésüket és genetikai felépítésüket tekintve is rendkívül bonyolultak, és csak ebben a bonyolultsági fokban hasznosak az állat számára. Tehát az úgynevezett „előző lépcsőfokok” nem biztosítottak volna előnyt az állat számára, s így fenn sem maradtak volna. Összességükben pedig e viselkedési formák elemei olyannyira egymásra utáltak és komplexek, hogy egy csapásra, véletlenszerűen szintén nem alakulhattak ki.

A magatartáskutató tudósok a létező fajokat viselkedésük összetettsége alapján próbálják „fejlődési sorba” állítani. Néhány esetben sikerül is a felületes szemléletben azt a látszatot kelteni, mintha feltárták volna az „evolúciós lépcsőfokait”. Mindez azonban csupán egy sokakat félrevezető téves értelmezés, ugyanis egyes állatok viselkedésének eltérő bonyolultsági foka egyáltalán nem jelenti szükségszerűen azt, hogy egymásból kellett volna kifejlődniük. Sok esetben pedig (ahogy kiválasztott példáink rámutattak) egyszerűen képtelenség a magatartási formák ilyen – lépcsőzetesen történő – átalakulása. Ha pedig vannak olyan viselkedési formák, amelyek biztosan nem jöhetnek létre evolúció útján, akkor valószínű, hogy egyik viselkedési mód sem így alakult ki, vagyis az élővilág nem ezen a módon jelent meg a Földön...

A viselkedés láthatatlan központja

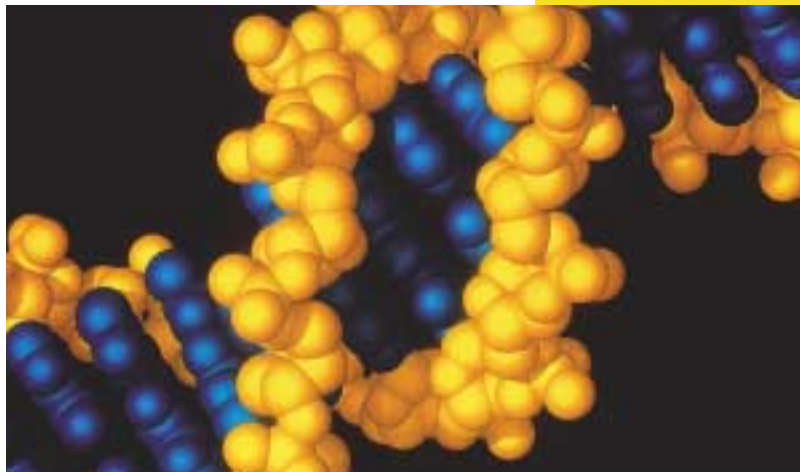
A mai tudományban uralkodó elképzelés szerint az élőlények viselkedését – csakúgy, mint külső megjelenésüket – a génekben található információk szabják meg. Az öröklődő magatartásokról azt tartják, hogy általában több gén együttes hatása okozza őket. Fajkeresztesési kísérletek során – amelyek nyilvánvalóan módosítják a genetikai állományt – valóban sikerült is kimutatni, hogy a testi jegyeken kívül az állat viselkedése is megváltozhat, vagy módosulhat az öröklött mozgási séma elemeinek sorrendje.

Ugyanakkor az állati viselkedés genetikai kutatása korántsem tudta annak minden egyes elemét meghatározott génekhez kötni. Az uralkodó feltételezés szerint az állatok viselkedésének minden öröklött részét az idegrendszerük határozza meg, az idegrendszer – a neuronhálózat – felépítését pedig az öröklési anyag, a DNS kódolja. Nem létezik azonban olyan „genetikai térkép”, amely egyértelműen megmutatná, hogy az egy adott fajra jellemző idegrendszer felépítését a DNS-láncnak pontosan mely szakasza és hogyan kódolja. Egyáltalán nem biztos tehát, hogy csupán a vegyületek hordoznák azt az *öröklött tudást*, amely az állat ösztönös táplálékfelismerő és -szerző viselkedését, fajfenntartását, kommunikációját, az életét veszélyeztető ragadozók felismerését irányítja. Sok esetben egyszerűen hihetetlennek tűnik, hogy a DNS-láncot felépítő négy alapvető vegyület variálódása képes lehetne az állati viselkedést irányító kulcsingerek és belső programok finomságainak rögzítésére.

Az idegsejtek léte önmagában még nem magyarázza meg a tudatosságot. A tudat a lélek képessége

135

A gének információhordozói, a DNS-molekulák, részletes leírást tartalmaznak az élőlény felépítéséről. Kérdés, hogy ezek a parányi kódrendszerek létrejöhetnek-e vak biológiai folyamatok révén



Vajon van-e más lehetőség is a viselkedés meghatározására? A DNS-láncon kívül lehetnek-e máshol is viselkedést meghatározó információk? Természetesen lehetnek, de ehhez a feltételezéshez kicsit el kell rugaszkodnunk a „csak az létezik, amit látunk” földhözragadt gondolkodásmódjától.

Könnyen elképzelhető – ahogyan azt évszázadokon át sok filozófus feltételezte –, hogy az élőlényeknek nem csupán egy látható, anyagból álló teste, hanem egy ennél finomabb felépítésű *elméje* is van. Ez az elme, mivel jóval „ritkább” az általunk tapasztalható materiálnál, nem látható és műszereinkkel sem érzékelhető, de a gondolkodásban, az élőlények viselkedésének irányításában, érzelmeiben, akaratának megnyilvánulásában döntő szerepet játszhat. Ez az elme hordozhatja minden egyes faj jellemző viselkedésének programját, és fajra jellemző tanulási képességgel (ún. írhatósággal) is rendelkezik. Az idegrendszer, az agy ebben az esetben csupán az elméből érkező információk csatornázására, közvetítésére szolgál. Vagyis az elme használja az agyat, de többet tud annál.

Akár elfogadjuk az agytól független elme létezését, akár nem, az állatok viselkedésének eredete mindenképpen rejtélyes. A gének véletlenszerű változásainak egymásutánját feltételező elmélet semmiképpen nem ad kielégítő magyarázatot az élővilágban megfigyelhető viselkedési módok származására.

A tervezettség alternatívája

Alapvető kérdésünk e könyv elején arra vonatkozott, hogy mivel magyarázhatjuk az állatvilágban megfigyelhető célszerű magatartásokat. A tudatlan anyag fejlődött-e önmagától olyan lényekké, amelyek a saját érdekük, illetve fajuk érdeke szempontjából képesek hasz-

nosan cselekedni: táplálkozni, védekezni, szaporodni és utódokat gondozni. Vagy pedig egy transzcendentális, anyagon túli értelem szabta meg előre viselkedésük jellegzetességeit? Írásunk korábbi részeiben azt a lehetőséget valószínűsítettük, hogy az állatvilág külső és belső jellemzőinek kialakításához egy eredeti terv szolgált alapul. E szerint a megközelítésmód szerint a fajok jellemző megjelenése és viselkedése nem évmilliók során, az egyszerűbbtől az összetett felé haladva alakult ki. A tervezési elmélet ehelyett azt feltételezi, hogy egy, a miénknél jóval kifinomultabb intelligencia mintegy előre kialakította, elképzelte az élővilág működését (a legapróbb molekuláris biológiai részletektől kezdve egészen az összetett táplálkozási láncolatokig), sőt, az élettelen világot, s a kozmosz egész rendjét is. Létező világunk eszerint nem más, mint ennek az eredeti, organikus tervrajznak a megvalósulása. Ez a feltételezés – amellet, hogy sok alapvető kérdésre kielégítő választ kínál – természetesen sok más kérdést is felvet, melyek mind-egyikére nem áll módunkban választ adni e könyv keretei között. Azokra a problémákra, kérdésekre azonban mindenképpen ki kell térnünk, amelyeket a korábbi fejezetek záró bekezdéseiben foglalmaztunk meg. Előbb azonban nézzük meg, válaszaink során milyen forrásokra támaszkodhatunk.

Amennyiben környező világunk kialakításában valóban egy magasabb rendű értelem játszott szerepet, tapasztalataink és megfigyeléseink segítségével végső soron elég keveset tudhatunk meg erről az értelemről. Csupán annyit mondhatnánk, hogy bármi, amivel a világon találkozunk, valamilyen módon ennek az eredeti értelemnek a „lennyomatát” hordozza, de mindez vajmi keveset árul el magáról az értelemről, amely ezt a nyomot hagyta – ugyanúgy, ahogy egy pecsét lenyomata alapján sem tudunk következtetéseket levonni a pecsétnyomó alakjára és anyagára vonatkozóan.





Úgy tűnik, mintha a világunkban élő lények felépítését és működését egy előzetes, organikus „tervrajz” határozta volna meg. Vajon csak „úgy tűnik”, vagy tényleg úgy is van?

Megtudhatunk-e bármit is mi, parányi lények a világunk felett álló értelemről?

A modern tudomány nem tagadja ugyan egy ilyen anyagtalan, természetfeletti lény esetleges létezésének lehetőségét, de nem is tekinti feladatának az erről való tudakozódást. A tudomány eszköztárának kellékei, a megfigyelések, a műszeres vizsgálatok, a kísérletek és logikai következtetések jó eszközként szolgálnak világunk megismeréséhez, ám nem adnak lehetőséget az anyagon túli birodalom bármiféle megközelítésére.

Természetesen szkeptikus álláspontra is helyezkedhetünk, s az ilyen irányú tudakozódást kilátástalannak és értelmetlennek ítélve vélekedhetünk úgy, hogy erről egyszerűen le kell mondanunk. A gondolkodás története azonban azt mutatja, hogy emberi voltunkból adódóan soha nem hagynak nyugodni bennünket az élet végső kérdései. Van-e olyan dolog, ami túl van az anyag birodalmán? Fennmarad-e valamilyen formában az emberi tudat a test halála után is? Van-e célja a világ, illetve az ember létezésének? Akarva-akaratlanul mindenki válaszol magában ezekre a kérdésekre.

Ha nem valamely tradicionális vallás nézeteit valljuk ezekkel a kérdésekkel kapcsolatban, akkor egyéni válaszokat alkotunk. Még a materialista álláspont is – mely szerint minden a matériára vezethető vissza, s azon kívül nem létezik semmi – egy határozott, önkényes válasz ezekre a kérdésekre. Ez a felfogás szintén nem mentes az ideológiai előítéletektől. Más szóval úgy tűnik, hogy bármilyen is legyen egy társadalom világnézete, az alapvető filozófiai kérdések megválaszolását, vagy legalábbis a válasz utáni kutatást – kíváncsi alaptermészetünk miatt – lehetetlen elkerülni.

Válaszok a múltból

Az emberiség korábbi évezredeinek nagy kultúráiban a társadalom zömének világfelfogását általában az adott szentírás teológiai rendszerre határozta meg. A keresztény kultúrkörben ez a forrás a Biblia volt, az iszlám országokban pedig a Korán. Ehhez hasonlóan az indiai szubkontinens gondolkodásának alakulásában



a védikus írók, így a *puránáké*, az *upanisadoké* és más szanszkrit nyelvű műveké volt a döntő szerep.

Ezen iratokat követők kinyilatkoztatásnak, magasabb rendű forrásból származó tudásnak tekintik. Ezzel természetesen lehet egyetérteni meg vitatkozni is. De attól függetlenül, hogy közülük elfogadjuk-e bármelyiket tévedhetetlennek vagy sem, mindenképpen izgalmas lehet megismerni az álláspontjukat néhány olyan kérdésben, amelyek meghaladják megismerőképességünk korlátait.

Érdekes például, hogy témánk vonatkozásában a felsorolt szentírások mindegyike azon az állásponton van, hogy a világnak személyes, intelligens eredete van, vagyis a teizmus, az istenhit a meghatározó vonásuk. Teológiájuk számtalan részletében találhatunk eltéréseket, de ezen a téren egységesek. E helyütt nincs lehetőségünk arra, hogy e szent iratokkal mind egyforma mélységben foglalkozunk, mivel ez rendkívüli terjedelmet igényelne. Érdekességképpen azonban szeretnénk bemutatni az indiai, védikus felfogást az élővilág eredetéről és létezésének céljáról. Ebben leginkább az indiai szerzetes és lelki tanítómester, Ő Isteni Kegyelme A. C. Bhaktivedanta Swami Prabhupáda könyveire támaszkodunk, aki e mély filozófiát az 1960-as évek végétől kezdődően közel hatvan kötetnyi könyv megírásával tárta közérthető formában a nyugati olvasók elé. A jelen könyv szerzői közel egy évtizede tanulmányozták a védikus tudás e gazdag gyűjteményeit, korunk természettudományos ismereteivel és feltételezéseivel vetve azt össze.

Több oka is van, amiért részletesebb ismertetésünk tárgyául az indiai kultúra bölcsességének kincsestárát választottuk. Egyrészt az, hogy meglehetősen nagy földrajzi és kulturális távolsága miatt talán kevésbé ismert a magyar olvasóközönség előtt. Az ismeretszerzés szemszögéből bemutatása ezért mindenképpen hasz-



A védikus irodalmat Sríla Vjaszadéva jegyezte le, akit a hagyomány követői isteni inkarnációnak tekintenek

nosnak tekinthető. Másrészt e szanszkrit nyelvű szövegekben a föld legősibb egységes filozófiai rendszere, egy szigorú, következetes logikára épülő világfelfogás fogalmazódik meg, amely a megfigyelhető világ jelenségeinek okaira, illetve az emberi lét legfőbb kérdéseire egyaránt választ kínál. Választásunk harmadik oka az volt, hogy úgy véltük, a védikus irodalom olyan alaposággal és terjedelemben tárgyalja a tudományos, erkölcsi és metafizikai témákat, ami páratlan az emberi kultúrtörténetben. Végül az a megfontolás is közrejátszott választásunkban, hogy a védikus írók egy elfogadható, logikus alternatívát mutatnak be a jelenleg uralkodó evolucionista elképzelés mellett.



Könyvünkben megbíráltuk az ösztönök eredetének evolucionista értelmezését, ám a kritika csak akkor jogos, ha valamilyen más megoldást is fel tudunk ajánlani az öröklött viselkedések eredetére. Az alábbiakban ezért röviden bemutatjuk, hogy a fajok eredetére és az állatok viselkedésére vonatkozóan milyen felfogás rajzolódik ki a *puránák*, illetve a többi védikus szent könyv kijelentéseinek összességéből.

Nem kívánjuk ezzel azt állítani, hogy a modern tudomány állításai feltétlenül helytelenek lennének, a védikus felfogás pedig feltétlenül igaz. Inkább egyféle közeledést szeretnénk elősegíteni a mai tudomány és az ősi világfelfogások között. Könyvünk rámutatott, hogy a mai biológiában rengeteg a bizonytalanság, az előítéleten alapuló állítás, így egyáltalán nem lehetetlen, hogy ezek felülbírálásával a modern szemléletmód idővel közelíteni fog a régebbi világnézetek álláspontja felé. A tudomány és a vallás illetén szintézisére való törekvés jelei korunkban, a tudomány néhány jeles képviselőjének munkáiban is felfedezhetők. Példaként

említhetjük Michael Behe amerikai biokémia professzort, aki „Darwin fekete doboza” című, bestsellerré vált könyvében amellett érvel, hogy a sejtekben található összetett molekuláris rendszerekre csak

egy intelligens tervező létének elfogadásával adható magyarázat. Lépcsőzetes kialakulásuk elképzelhetetlen, mert az egymással összhangban működő, egymást feltételező sejtszervecskék és mechanizmusok csak együttesen képesek a sejtet működőképes egységként fenntartani – ha bármit kivennénk belőle, a rendszer összeomlana...

Ezek után logikailag elképzelhető, hogy sok olyan kérdésre, amit a tudomány nem tud kielégítően megválaszolni, figyelemre méltó válaszokat találhatunk a régmúlt egyes szent irataiban. Érdeemes tehát megvizsgálunk, hogy az emberiség több ezer éves írásos emlékei milyen módon értelmezik, és honnan eredeztetik csodálatos élővilágunkat.

Az élőlény felépítése

A következőkben felvázoljuk a védikus írások világszemléletét, ami a könyvünkben felvetett kérdések e szemléleten alapuló megválaszolásához nyújt majd segítséget.

Nézzük meg először, mit mond a védikus irodalom az élőlényekről. Figyelemre méltó, hogy e szövegek nem csupán a különböző biológiai formákról tesznek említést, hanem az élőlények valódi lényegét képező lélekről, illetve a lélek és a test között közvetítő funkciót betöltő elméről is. Ezt a hármas felosztást az élőlények minden típusára – a növényekre, az állatokra és az emberre – egyaránt érvényesnek tekintik. A védikus írásokból megtudhatjuk, hogy minden élőlény egy örökkévaló, transzcendens természetű egyéniség. Az élőlényeknek ezt az anyagtól független, valódi azonosságát nevezik léleknek, szanszkritul: *átmának*. India egyik legismertebb és legnagyobb megbecsülésnek örvendő irata, a világviszonylatban is közismert Bhagavad-gítá részletesen leírja a lélek jellemzőit. A lélek elpusz-

139



Ahogy a nap fénye árad szét az égen, úgy ragyogja be a lélek a testet a tudat sugaraival



ő Isteni Kegyelme
A. C. Bhaktivedánta
Szwámí Prabhupáda
a nyugati világgal
is megismertette
a védikus tudás
mélységeit

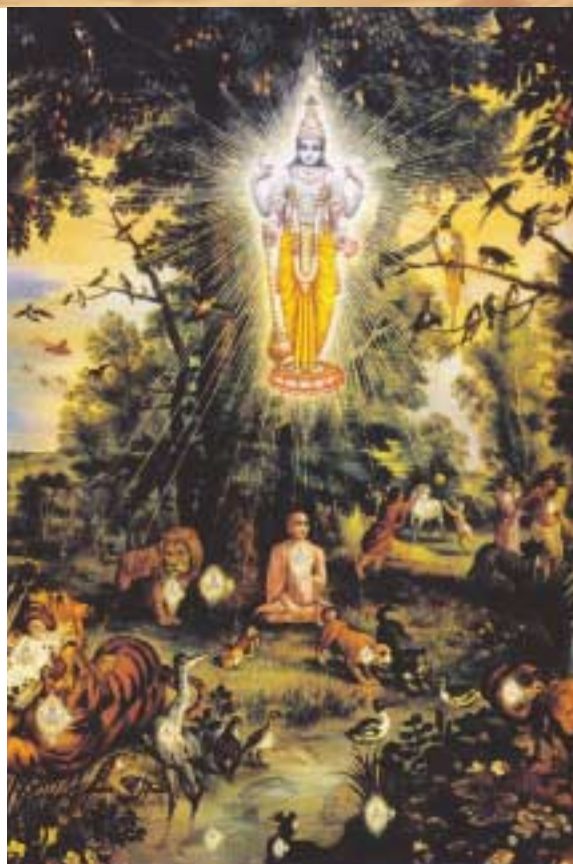
140

A testtől függetlenné váló tudat bizonyítékai a világszerte tapasztalt halálközeli élmények. A páciensek ilyenkor egy külső pontból látják a saját testüket



títhatatlan, olvashatjuk a műben. Semmilyen fegyver nem képes feldarabolni, a tűz nem képes megégetni, a víz nem tudja megnedvesíteni, sem a szél megszárítani. A lélek nem ismer sem születést, sem halált, tehát soha nem keletkezett, s nem is pusztul el – akkor sem, amikor a test megsemmisül. A lélek elválaszthatatlan tulajdonsága, hogy tudatos, vagyis érzékeli a külvilágot. Kapcsolatban állhat a sok-sok magára öltött testtel, azonban ez a viszony csupán ideiglenes: egy darabig áthatja tudatával átmeneti testét, ahogy a nap ragyogja be sugaraival az űrt, egy napon azonban eltávozik belőle, s további létezését az elhagyott testtől függetlenül folytatja.

A védikus szemléletmód szerint maga az élet csupán a lélek tulajdonsága, és amíg jelen van egy bizonyos anyagi testben, addig az is élőnek látszik. A valóságban azonban az anyag – bármilyen bonyolult összetételű legyen is – mindig élettelen. Egy hasonlat szerint a test olyan, mint egy szekér, a lélek pedig e szekér utasa: az utas (a lélek) irányításának megfelelően a szekér halad egy ideig, ám a távozása után a szekér mozdulatlaná válik. Az élőlény csupán a lélek jelenlétének köszönhetően képes az ingerfelfogásra és a válaszadásra – a lélek hiányában csak egy élettelen test marad, ami semmiféle életjelenséget nem mutat. (A test és a tudat különálló voltára utalnak például a napjainkban is sokak által átélt halálközeli élmények, amelyek során az emberek a fizikai testüktől függetlenül élnek át „érzékeken túli” tapasztalatokat. Tehát az indiai látásmód szerint a lélek az igazi énünk, a valódi önvalónk. Mindez nem csupán az emberekre igaz. A különböző állat-, illetve növényfajokban ugyanolyan fajta lélek létezik, mint az emberi testekben – ezért egy igazi bölcs lelki szempontból egyenlőnek lát egy előkelő és



A parányi lelkek eredete a legfelsőbb lelki személyiség, ahogyan a szikráké a tűz. Ezek a lélekszikrák mozgatják a különböző testeket

egy alacsony származású embert, egy tehenet, egy elefántot vagy egy kutyát, tehát minden egyes élőlényt.

Ahogy említettük, a testen és a lelken kívül szó esik az indiai írásokban az *elméről* is, amit az anyag finom, láthatatlan formájának tartanak. Az elme ad helyet az élőlények gondolatainak, érzelmeinek, akarat-megnyilvánulásainak; az elme – s ez könyvünk szempontjából nem érdektelen – egyben az ösztönös cselekedetek központja is. Vagyis a védikus szemlélet szerint a gondolataink nem az agysejtek

titokzatos kapcsolódásának eredményei, hanem egy magasabb síkon, finomfizikai szinten jönnek létre. Az agy csak egy másodlagos közvetítő, amely a lélek és az elme felől érkező utasításokat továbbítja a testhez.

A világunkat benépesítő élőlényeket tehát a sejtekből felépülő fizikai test, a finomabb szintű elme és az anyagtalan, transzcendens természetű lélek hármassága alkotja.

Utazás a testeken keresztül

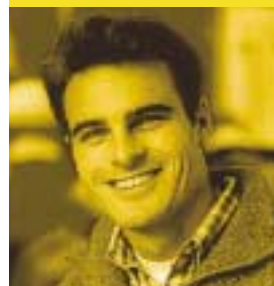
Közismert, hogy az indiai gondolkodásmód szerves része a lélekvándorlásról szóló tanítás. Az általánosságokon túlmenően azonban kevésbé ismertek e komplex eszmerendszer fontos, filozófiailag is izgalmas részletei.

Azt már láthattuk, hogy ebben a rendszerben az örökkévaló, elpusztíthatatlan lelket és az átmeneti testet két különálló, egymástól élesen elkülöníthető létezőként kezelik. Az élőlények teste életük során is számtalan változáson megy keresztül: megszületik, növekszik, állandósul, utódokat hoz létre, majd fokozatosan öregedni kezd, végül pedig elpusztul. A megtestesült lélek tehát állandóan „vándorol” ebben a testben: a gyermekkortól az ifjúkoron át az öregkorig. A védikus szemlélet szerint az egy élet alatt bekövetkező változásokat követően az *átmá* a halál után egy újabb testbe költözik, ám ugyanaz a személy marad. A szekeres példához visszatérve: mindez csupán olyan, mintha a szekér utasa átült volna egy másik járműre, illetve a Bhagavad-gítá hasonlatával: az élőlények, a lelkek úgy cserélik le elhasználdott testüket, ahogy elnyűtt ruháikat levetve újakat öltünk magunkra.

Kevesen tudják, hogy a védikus filozófia szerint a lélekvándorlás e körforgásában az emberi lényeken kívül az állatok és a növények is részt vesznek. Az anyagi világba kerü-

lő lelkek evilági létezésük legelső pillanatától kezdve testi jelmezt kénytelenek magukra öltetni. Eredeti helyzetük tehát átalakul, befedődik – ugyanúgy, ahogy a földre hulló esőcsepp sárrá változik. Vándorlásuk során egymás után próbálják ki a különféle testekben való létezést. Először magasrendű anyagi létformákba kerülnek. Ha e magasabb szint nyújtotta lehetőségeket nem megfelelően használják, lezuhannak a világ legegyszerűbb, egysejtű élőlényeinek szintjére. Az egysejtűként letöltött életek után fokozatosan, életről életre emelkednek – a növényi és állati fajok sokaságán keresztül – az emberi létig.

Érdekes, hogy a védikus írások egész pontos meghatározást adnak az univerzumban létező fajok számáról. A *Padma purána* című védikus írás szerint kilencszázezer típusú vízi élőlény, kétmillió növényfaj, egymillió egyszáz-ezer rovar és csúszómászó, egymillió madárfaj, hárommillió négylábú és négyszázezer féle emberi létforma létezik. Mindezt összeadva azt kapjuk, hogy összesen nyolcmillió négyszáz-ezer faj népesíti be a világot. A védikus rendszertan szerint e fajok száma nem nő és nem csökken – ha adott esetben valahol ki is hálnak, az univerzum valamely más tájékán továbbra is léteznek. Ebből tehát az is kiderül, hogy az eredeti indiai világkép szerint a felsorolt létformák nem csupán a mi bolygónkat népesítik be. A más égitesteken lakó élőlényekről szintén olvashatunk érintőleges leírásokat. Egyesekről például azt tartják, hogy nem láthatóak a számunkra, mert testük anyagi összetétele eltér az általunk érzékelhető anyagétól.



A lélek fokozatosan vándorol egyre fejlettebb létformákba. Először vízi élőlények, majd növények testét ölti magára. Ezután számtalanféle rovarként, kétlábúként, húllóként, madárként és emlősállatként születik meg újra és újra. Végül emberi testet kap, amelyben további sorsát már saját maga határozza meg



A biológiai formák az évmilliók során sem változtatják meg alapvető felépítésüket, hanem – mint eleve adott „konstrukciók” – helyet biztosítanak az éppen az adott szintre érő lélek számára. A fajok biológiai értelemben nem alakulnak át, nem válnak más fajjá, hanem időtlen idők óta egymással párhuzamosan léteznek. A védikus szemléletmód szerint tehát a ma megszokott értelemben vett evolúció soha nem játszódott le. A lélek azonban valóban magasabb szintekre jut, miközben egyre összetettebb élőlények testét ölti magára. Ez azonban nem a formák, hanem a tudatos önálló fejlődése, amit „lelki evolúciónak” is nevezhetünk.

A jelenlegi tudományos felfogás szerint a Föld és az élet fejlődéstörténete során az élet különböző vegyületek kombinációjából alakult ki, majd e vegyületek egyre magasabb szintű szerveződésével jöttek létre a növények, illetve az állatok egyre magasabb rendű osztályai. A mai tudomány úgy tartja, hogy a fejlődés lehetősége az anyagban rejlik, amely mintegy saját magát szervezve jutott el az egyre magasabb értelmi képességgel rendelkező lényekig, s végül az emberig – az elmélyült, tudakozódó gondolkodás letéteményeséig, aki létezésére ugyan rácsodálkozik, ám annak célját nem találja. A fejlődés tehát itt a matéria fejlődése: az anyag szüli meg az idők során az élet és az intelligencia egyre magasabb szintjeit.

A védikus tudás alapjaiban eltér ettől a szemléletmódtól. Ezen ősi nézet szerint az élet nem anyagi eredetű, hanem transzcendentális, az életjelenségeket pedig az anyag felett álló lélek jelenléte eredményezi. Az egyes fajok a kezdetek óta a mai formájukban lakják élőhelyeiket. Ahogy az imént említettük, minden testben egy lélek tartózkodik. Az egyszerűbb testekben lakó lelkek egyre magasabb fajokban születnek újjá, mindaddig, míg végül eljutnak a létra csúcsára, és emberként szület-

nek meg. E felfogás értelmében az évmilliók során *az anyag nem fejlődik*, nem alakít ki egyre bonyolultabban strukturált élő szervezeteket, hanem az egyéni tudattal rendelkező, örök élőlény járja be a növény- és állatvilág emelkedő pozícióit. Itt tehát a lélek felfelé törekvő, *egyéni fejlődéséről* van szó.

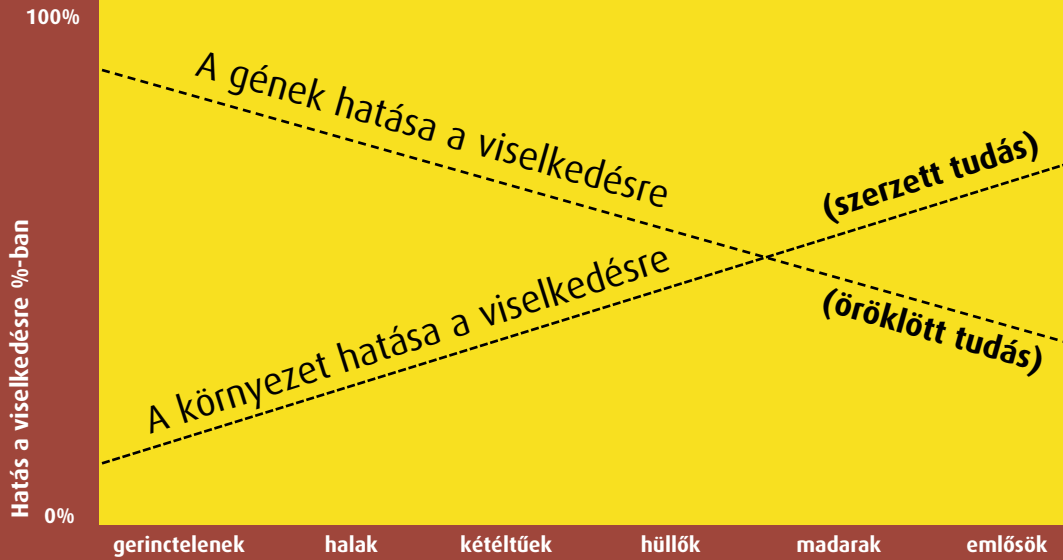
Az etológusok szerint az összetettebb élőlények abban különböznek az egyszerűbbek-





A különböző testekben tartózkodó lelkek tudata eltérő módon nyilvánul meg. Egyes fajok bizonyos téren kiemelkedőbb értelmi képességekkel rendelkeznek, mint mások

A genetikai és a környezeti tényezők hatásának aránya a viselkedésben [Mayer (1981) nyomán].



tól, hogy viselkedésükre nagyobb befolyással vannak a környezeti tényezők, mint a genetikai meghatározottság. Tekintsük meg a mellékelt grafikont, amelynek vízszintes tengelyén a gerinctelenek, a halak, a kétéltűek, a hüllők, a madarak, illetve az emlősök kategóriái vannak egymás után feltüntetve. A függőleges tengely annak mértékét mutatja, hogy a gének (az öröklött viselkedések), illetve a környezeti hatások (az alkalmazkodás, a tanulás képessége) mennyire van hatással az adott élőlénycsoportra. A nyilvánvalóan egyszerűsítő ábrázolásból az derül ki, hogy a gének meghatározó szerepe fokozatosan csökken a rovaroktól az emberig, míg a tanulásra való képesség, az intelligencia fokozatosan nő. Vagyis a különböző létszinten tartózkodó lelkek különböző fokú tudatosságot élnek meg: az egészen egyszerűek, mondjuk az egyszemélyűek, szinte robotként viselkednek, míg a magasabb szinten lévő testek egyre tisztább, fejlettebb tudatállapotot tesznek lehetővé a lélek számára. Minden faj jól jellemezhető sajátos szellemi korlátaival és ta-

nulási képességével (bár ezek egy adott fajon belül is kis mértékben különbözőek lehetnek). A faji jellegzetességeket mutatja például, hogy egyes tevékenységekre bizonyos állatfajok könnyen, míg más fajok soha nem taníthatók meg. Érdekes, hogy az élőlények intelligenciájának eltérő fejlettségét – más megfogalmazásban – a Bhagavad-gítá is érzékelteti. Szemléletes hasonlatok segítségével mutatja be annak fokozatait, ahogyan a lélek eredetileg tiszta tudatát befedi az anyag. Az egyes élőlényeket, olvashatjuk, úgy burkolja be az illúzió, mint a magzatot az anyaméh – ez a szoros „csomagolás” a növények szinte teljesen tudatlan létére utal. Az élőlények másik csoportjának, az állatoknak a tudatát úgy fedi be az anyag vékonyabb rétege, mint a tükröt a por. Az emberi lény tudatát pedig a füsttel takart tűzhöz hasonlítják. A füst áttetsző ugyan, de az ilyen jellegű tudat hatása is egy befedett létet eredményez a tiszta lélek eredeti állapotához képest. (Ez a szemlélet az oka, hogy a hindu kultúrában az erőszak minimalizálása érdekében so-

kan kerülük az állatokkal szembeni fölösleges erőszakot, így a húsevést is. Az állatok tudata kevésbé befedett, így fájdalomérzetük és tapasztalataik közel állnak az emberéhez.)

A fent elmondottak fényében a reinkarnáció folyamata során tehát az történik, hogy a létezés alacsonyabb szintjeire jutott lélek a teljes befedettség állapotából fokozatosan egyre fejlettebb tudatszintekre kerül, értelme egyre

inkább kinyílik, s a sötétségből az emberi értelem világossága felé halad.

Leszármazás – felülről lefelé

Ahogy láttuk, az indiai szemlélet szerint az állati testek típusai változás nélkül léteznek. Joggal merülhet fel azonban a kérdés, hogy *miként jelentek meg* ezek a formák, ha nem az anyag önszerveződésével, illetve evolúcióval alakultak ki. A védikus filozófia e kérdéssel kapcsolatban is részletes válasszal szolgál, amit itt vázlatosan ismertetünk.

A biológiai testek világunkban való megjelenésének folyamatát talán az *inverz evolúció* vagy a *devolúció* kifejezéssel jellemezhetjük a legtalálóbban. Az elnevezés arra utal, hogy a folyamat iránya éppen ellentétes azzal, amit a közismert darwini magyarázat feltételez. Darwin ugyanis úgy képzelte, hogy a bonyolultabb élőlények az egyszerűbbekből jöttek létre, hosszú évezredekig tartó változások révén. A védikus devolúció elmélete szerint mindez éppen fordítva zajlik: a világunkban található formák nálunknál bonyolultabb élőlények segítségével, egyszerűsödéssel jöttek létre.

A védikus felfogás alapjaiban teista, vagyis a világ és az élőlények eredetként egy személyes Istent fogad el. A „devolúciós” leszármazási sor első eleme éppen ez a legfelsőbb lény. Természetesen rögtön felmerülhet a kérdés, hogy Ő honnan származik? Az indiai szentírások szerint ez az eredeti lény – a korlátokhoz kötött emberi elme számára felfoghatatlan módon – öröktől fogva, mindentől füg-

Az indiai szentírások állítása szerint az anyag, az energiák és az információ végső forrása nem csupán egy elvont „intelligencia-felhő”, hanem egy transzcendentális, lelki formával rendelkező személy, aki örök kedvteléseinek hódol a lelki világban





A védikus leírás szerint a hatalmas anyagi univerzumok, mint megannyi buborék áradnak ki Visnu testéből

getlenül létezik. Ebben a világban megszoktuk, hogy minden dolognak van kezdete és vége, így érthető, ha nehezen dolgozzuk fel azt az információt, hogy létezik valaki, aki nincs alávetve a keletkezés és a megsemmisülés törvényeinek, s mentes az idő és a tér korlátaitól. Ettől azonban még az információ lehet igaz. Ha jobban belegondolunk, ez semmivel sem kevésbé hihető, mint a modern tudomány azon feltételezése, mely szerint világunk egy hatalmas robbanás útján, egy végtelenül sűrű pontból keletkezett – amelynek eredetéről semmit sem tudunk... A világ tudatos eredetéről szóló feltételezés annyiban még következetesebb is, hogy értelmes magyarázatot ad a világunkban uralkodó hihetetlen rendezettségre és összhangra. Ha pedig a világ szuperintelligens eredeti oka örökkévaló, akkor logikailag értelmetlen az *eredetét* firtatnunk, hiszen saját magát kívül nincs más oka.

A védikus írásokon alapuló vaisnava hit devolúciós elméletének első lépésénél tehát

egy végtelen energiával és képességekkel rendelkező, személyes lényt találunk, akit különféle tulajdonságai alapján sokféle névvel illetnek (például: Ísvara – a legfelsőbb irányító, Krisna – a mindenkit vonzó, Bhagaván – minden fenség birtokosa). Ez az egyedülálló helyzetben lévő személy indítja el az anyagi világ kialakulásának folyamatát, kiárasztva magából személyes kiterjedését, önnön „másolatát”, aki hozzá képest alárendelt helyzetben van, de még így is földöntúli képességekkel rendelkezik. E Visnu-formának nevezett kiterjedés folytatja azután az anyagi univerzumok, illetve az azt felépítő elemek létrehozását. A mi világunk korlátai fölött álló Visnu képes arra, hogy saját vágyának köszönhetően egy újabb lényt hozzon létre magából, akinek a feladata többek között az, hogy az univerzum bolygóit a különböző fajokkal benépesítse. Az univerzumunkat a gyakorlatban „kivitelező” lényt, a voltaképpeni „teremtett teremtőt” Brahmának nevezik.

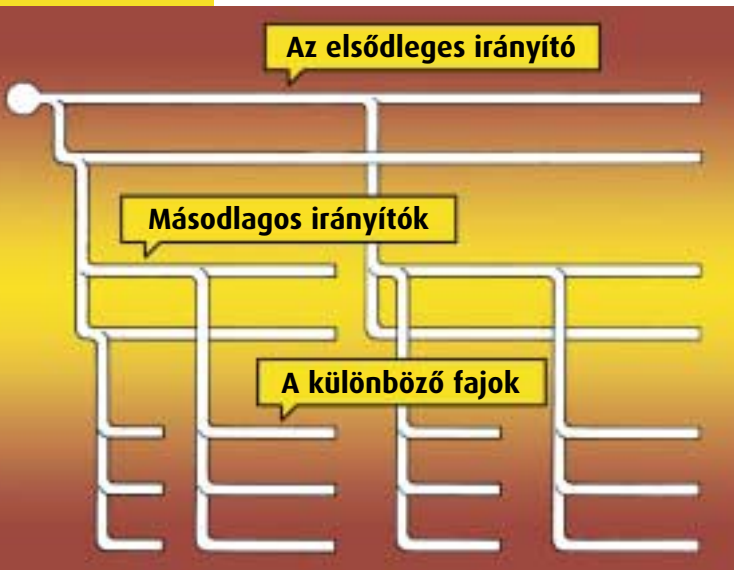
Tudni kell mindehhez, hogy a védikus kozmológia szerint a világ keletkezése és elpusztulása ciklikus folyamat: minden pusztulást újabb teremtés, minden teremtést újabb pusztulás követ, végeláthatatlanul. Az anyag birodalma a keletkezés és a megsemmisülés két időpontja között áll fenn, s ez az időtartam



A teremtett teremtőtől, Brahmától származnak a védikus tudás és művészet különböző ágai, az univerzumot benépesítő fajok, a különböző képességek és érzelmek

több mint háromszázbillió év... Brahmá dolga, hogy létrehozza a nyolcmillió négyszázezer létformát, és ezzel lehetőséget adjon az előző pusztuláskor test nélkülivé vált lelkeknek, hogy ismét alakot ölthessenek.

A lépcsőzetes leszármazási folyamat tovább folytatódik. Brahmá rendkívül komplex tudással rendelkezik, hiszen a tudatában hordozza a világot lakó összes élőlény „tervrajzát”. Ugyanakkor képes arra, hogy nem biológiai (tehát nem szexuális) úton, hanem a saját elméjéből létrehozza az utódait.



A fajok leszármazásának védikus modellje

Brahmát és utódait *pradzšapatiknak*, „ősnemzőknek” is nevezik, ami arra utal, hogy nekik köszönhető az univerzum benépesítése. Brahmá leszármazottai továbbra is különleges, magasrendű képességekkel rendelkező lények, de nem egyenlők Brahmával. (Az élőlények létrehozásának folyamata tehát az egyszerűsítés felé halad.) A *pradzšapatik* azzal a rendkívüli adottsággal rendelkeznek, hogy a sajátjukétól *eltérő* fajba tartozó élőlényeknek is éle-

tet tudnak adni. Ez számunkra ellentmondásosnak tűnik, hiszen a tapasztalataink szerint minden élőlény magához hasonló élőlényeknek ad életet. A génekről szóló mai tudásunknak köszönhetően azonban tudjuk, hogy jó részt a genetikai információ összetétele határozza meg az élőlények formáját. A génmanipuláció pedig azt is bizonyította, hogy tudatos beavatkozással ezek az információk módosíthatók. A védikus leírások szerint univerzumunkban olyan élőlények is élnek, akik *adottságként* hordozzák magukban azt a képességet, hogy a magukétól különböző fajok formáit hozzák létre. Az ezek alakjára és egyéb jellemzőire vonatkozó tervek eredendően a legfelsőbb lénytől származnak, aki Brahmát hatalmazta fel ezzel a tudással. Brahmá azután a saját gyermekeinek adta át ezt az ismeretet, illetve a fajok megjelenítésének képességét. Így, a *pradzšapatiknak* köszönhetően jelenik meg a nyolcmillió négyszázezer létforma a világegyetemben. Mindez egyúttal azt is jelenti, hogy ezek az ősnemzők képesek a bolygók között is közlekedni. A Földön élő fajok eszerint a világegyetem távoli részéből érkező, magasabb rendű képességekkel rendelkező lények tevékenységének eredményeképpen jelentek meg bolygónkon. Mindez az ismertetett lépcsőzetes folyamaton keresztül valósul meg, ahol a magasabb szinten élő, összetettebb, fejlettebb lények maguknál egyszerűbb leszármazottakat nemzenek.

A védikus, ciklikus időszemlélet szerint az univerzum létrejötté és pusztulása vég nélkül ismétlődik, sőt, a bolygók egy részének népessége különböző kozmikus katasztrófák következtében időnként az univerzum fennállásának időtartama alatt is megsemmisül. A pusztulást követően a bolygók „betelepítése” szintén a leírt folyamat szerint zajlik, erre azonban több milliárd évenként kerül csupán sor. Egy adott időszakban a Földön nincs jelen mind a nyolcmillió

négyszázezer faj, s a benépesítés és a pusztulás váltakozása miatt a fauna és a flóra összetétele is szakaszos változást mutat. Ez egyúttal arra is magyarázattal szolgál, hogy az őslénytani és régészeti kutatások alapján miért látszik úgy, hogy hosszú földtörténeti időszakonként megváltozik a növény- és állatvilág összetétele.

Függőben maradt kérdéseink

Ahogy arra fejezeteink végén többször is utaltunk, könyvünk témáját boncolgatva néhány válasszal adósak maradtunk az intelligens tervezés miértjeivel kapcsolatban. Ezek a függőben maradt kérdések a következők voltak:

- Mi készítetett egy felsőbbrendű értelmes lényt arra, hogy az általunk ismert kinézetű és viselkedésű állatokat elképzelje és megalkossa?
- Mi célt szolgál az, hogy minden lény más élőlényekkel táplálkozik, és jól körülhatárolható élelemszerzési képességekkel rendelkezik?
- Miért látta el ugyanakkor ez a felsőbbrendű lény az állatokat változatos védekezési képes-

ségekkel, s miért hagyta, hogy mégis mind-egyikük kiszolgáltatottja maradjon a természetnek?

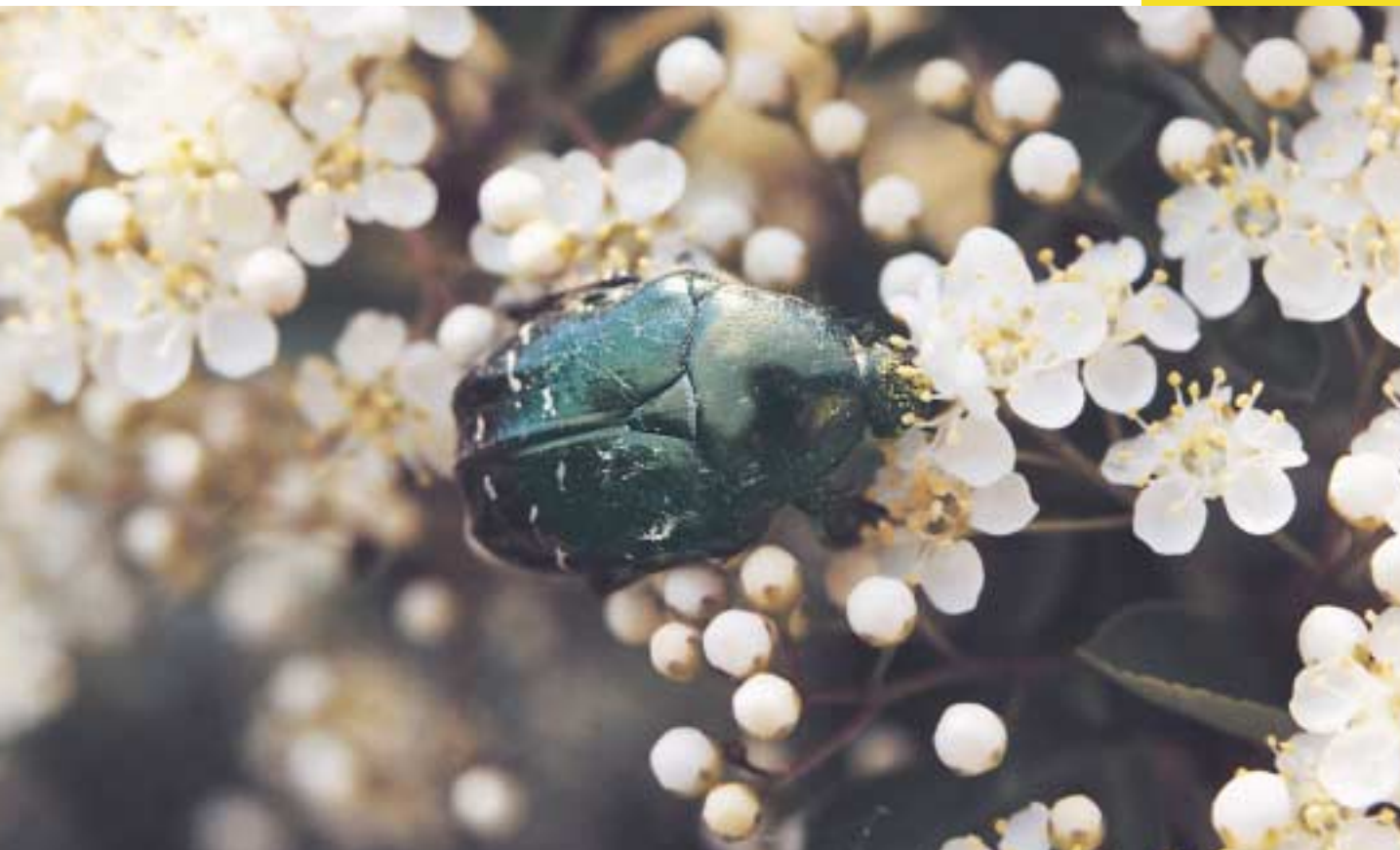
- Miért „házasított össze” különféle fajokat azért, hogy a szimbiózis és a parazitizmus változatos kapcsolatainak résztvevőivé tette őket?
- Mi lehetett a célja a feltételezett tervezőnek a lét- és fajfenntartást segítő állati kommunikációs rendszerek létrehozásával?
- Miért vannak egyes fajok különleges tájékozódási képességgel, vándorlási ösztönnel megáldva?

— Miért szükségesek az állatok különböző szaporodási és utódgondozási stratégiái?

— És egyáltalán: miért léteznek növények, állatok, illetve miért létezik az emberi faj?

Mindezekre az érdekesítő kérdésekre a védikus bölcsességnek az a része ad összefoglaló választ, amely azzal foglalkozik, hogy miért kerülnek a lelkek, az egyéni élőlények ebbe a világba, és miért öltönek magukra különböző testeket ittletük során. Ez az ősi magyarázat, mely eredetét az idők kezdetére vezeti vissza, saját állítása szerint egy örökérvényű, isteni eredeti tudás, mely választ ad létünk

A csodálatos természetet szemlélve az emberben végül óhatatlanul megfogalmazódik a kérdés: mi végre léteznek az élőlények, s mi végre létezőnk mi magunk?



Birkóznak vagy barátkoznak? Mivel a lelkek egyenlőek, a védikus irodalom minden élőlény szeretetére bátorít



végző kérdéseire. A korábbiakban már említettük, hogy a védikus szemléletmód különbséget tesz az örök lélek és az anyagi test között, s az élőlényt a tiszta tudattal rendelkező lélekkel azonosítja. De honnan származik maga a lélek? Hogyan és miért kerül ebbe a világba? A védikus magyarázatot illetően felmerül az a kérdés is, hogy mi értelme lenne a lélek szempontjából az évmilliókon át tartó lélekvándorlásnak, és egyáltalán, mi indította el ezt a folyamatot.

A védikus szentírásokban az áll, hogy minden lélek egy tökéletes, örökké létező lelki világból származik, amit helytelen döntése miatt hagyott el, mert vágy ébredt benne az anyagból épült világ megismerésére és élvezésére. Az egymás után magára öltött anyagi testek lehetővé teszik a számára, hogy a lehető legváltozatosabb módokon tapasztalja meg e világ örömeit és fájdalmait, majd az emberi testet elérve lehetőséget kapjon arra, hogy felszabaduljon az anyag fennhatósága alól.

A lelkek eredeti létükben tudatos, soha véget nem érő, élvezetekkel teli életet élnek egy olyan világban, amely messze túl van a mi anyagi univerzumunk határain. Személyes léttel, formával és tulajdonságokkal rendelkeznek, ezek azonban mind transzcendentálisak, melyeket nem befolyásol semmiféle kellemtelenség, például betegség vagy öregség. A lelkek eredeti otthonát a védikus írások olyan helyként jellemzik, ahol teljes összhang uralkodik az egyéni élőlények és a legfelsőbb lény között. A parányi képességgel rendelkező lelkek mind a legfelsőbb elégedettségét keresik, s őt szolgálva mindannyian elégedettek, ahogyan a fa részeit is elégedettség járja át, ha a gyökerét megöntözik. Az élőlények e lelki harmónia teljességében élnek, ám mindannyian

szabad akarattal rendelkeznek, és módjukban áll a függetlenséget választani. Ennek eredményeképpen fordulhat elő, hogy egyesek feladják eredeti helyzetüket, mert irigyek lesznek a legfelsőbb lényre – azaz felébred bennük a vágy, hogy önző módon, Istentől függetlenül, őt utánozva próbálják élvezni létüket. Ez a törekvés azonban megzavarná a lelki birodalom harmóniáját, ezért az önzés filozófiájával beszenyezett élőlények az anyagi világba zuhannak, hogy itt próbálhassák beteljesíteni illuzórikus vágyaikat. Így szól a „bűnbeesés” védikus felfogása, mely szerint az anyagi világ teremtésének voltaképpen az az oka, hogy helyet kell biztosítani mindazon lelkek számára, akik nem akarnak részt venni a felsőbbrendű világ Isten-központú élvezetében.

Az anyagi világba pottyánó lélek részesévé válik a lélekvándorlás korábban ismertetett folyamatának. Mivel azért jött ebbe a világba, mert irányítani és élvezni akarja azt, a nyolcmilliónyi test, melyet egymás után magára ölt, változatos lehetőséget biztosít a számára egy bizonyos fajta hatalom gyakorlására és az evilági élvezet kipróbálására. E kísérlet teljességét szolgálja az is, hogy a különböző állatfajok mind másféle kombinációban adnak lehetőséget a világ megtapasztalására. Az élőlény kü-



A szenvedés és a halál elkerülhetetlen velejárója az evilági létezésnek. Ez a karvaly az imént végzett áldozatával, egy kistestű madárral



Jól imádkozott az imádkozósáska: egy óvatlan rovar épp a közelébe repült. Az anyagi világban állandó harc dúl: a gyengébbek az erősebbek áldozatai lesznek

lönböző durva fizikai testeket kap, meghatározott fajta füllel, szemmel, nyelvvél, orral, tapintásérzéssel és ezeket összefogó elmével, s így élvezheti egy ideig az érzékek tárgyainak adott csoportját. Az anyagi létezés ugyanakkor büntetés is az élőlény számára, amiért elfordult eredeti, lelki tevékenységétől, s az anyagi lét során emiatt sokféle szenvedés is éri: minden fajban más élőlények zsákmányává válhat, betegségek kínozzhatják, és előbb vagy utóbb el kell pusztulnia. A különféle testek,

amelyekben megszületik, bámulatos felépítésűek ugyan, de a szenvedés és a pusztulás kiküszöbölhetetlen velejárójuk. E magyarázat alapján az alábbi válaszok kínálkoznak a fejezetek végén felvetődött kérdésekre.

Az állati testeket mind parány lelki szikrák, lelki élőlények használják, akik számára a fizikai világ olyan, mint egy börtön. Az élőlények biológiai formáit, ösztöneit és értelmi képességeit egy legfelsőbb, intelligens személy alakította ki. Minden fajt a számára rendelt körül-

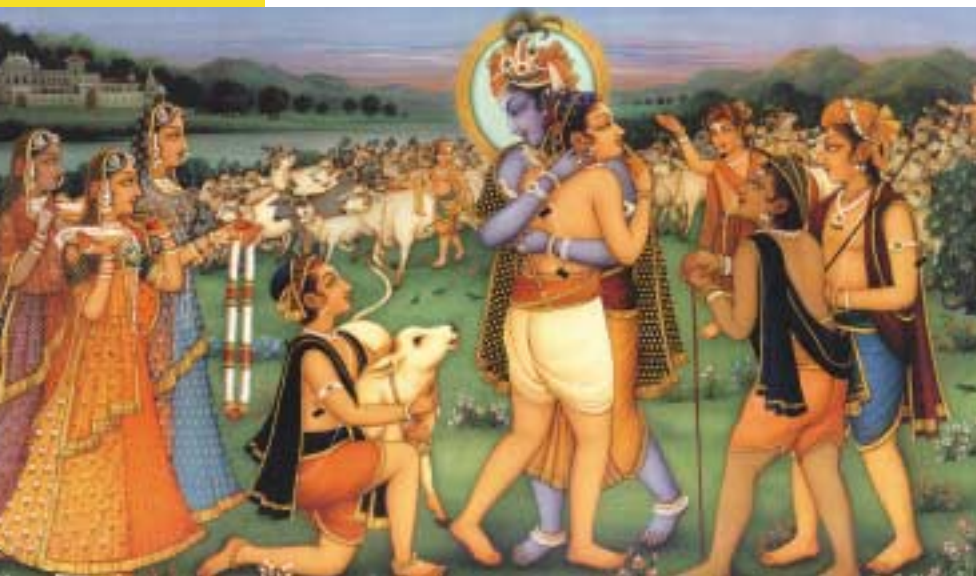
A lélek hosszú
világi bolyongás
után tér vissza
eredeti otthonába,
Isten társágába

ményeknek megfelelően formált meg. Megszabta táplálékukat és élelemszerzésük módját, és azt is, hogyan tudják magukat megvédeni támadóikkal szemben. A fajokat meghatározott rendszerben illesztette egymáshoz, amelyben többféle kapcsolat is létezik: semleges egymás mellett élés, élösködés, kölcsönösen előnyös szimbiózis és így tovább. Hogy életük során hatékonyan tudják betölteni szerepüket, minden faj számára sajátos nyelvi rendszert állapított meg. Különböző vándorlási útvonalakat és éves időbeosztást gondolt ki számukra, amely fennmaradásukat és szaporodásukat segíti elő. Fajfenntartó készettséggel, az ehhez szükséges tudással, valamint az utódokról való gondoskodás képességével is ellátta őket. A fajok nemzedékeinek folyamatos utánpótlására azért van szükség, hogy az eltérő tudatszinten álló lelkek számára mindig rendelkezésre álljanak a nekik éppen megfelelő típusú „testi járművek”.

Ahogy a lelkek egyre összetettebb felépítésű élőlények testébe kerülnek, az ezzel

együtt járó elmék egyre magasabb rendű tudatosság lehetőségét biztosítják a számukra. A tudat „kivirágzásának” legmagasabb szintje az, amikor sokmillió évnyi kapaszkodás után az élőlény eléri az emberi szintet. Míg az alacsonyabb létformákban döntően az ösztönei irányították, és csak a beléje kódolt módon tudta használni képességeit, az emberi test a lélek eredeti tudatának csaknem teljes kibontakozását biztosítja. Az embernek öntudata van, rendelkezik a filozofikus gondolkodás képességével, nyílt kommunikációs rendszerének, a beszédnek köszönhetően pedig végtelen változatosságban tudja kifejezni érzéseit és gondolatait. Az élővilágon belül az embernek van a legnagyobb szabadsága, ez azonban azzal jár, hogy felelősséggel tartozik elkövetett tetteiért. Ezt a kérdést a védikus szövegekben a *karma* törvényének tana fejt ki részletesen. Ennek lényege, hogy az ember minden egyes tette egy visszahatást von maga után, ami ellentétes irányú, de azonos mértékű az általa elkövetett cselekedettel. Más szóval, ha valakivel jót teszünk, akkor ebben vagy valamelyik következő születésünkben valaki hasonló jót fog tenni velünk. Ha pedig ártunk valakinek (ideértve az ember alatti fajokat is), akkor a jövőben ugyanilyen szenvedésben lesz részünk. Mivel életünk során szinte folyamatosan cselekszünk, a jó és a rossz visszahatások halmozódnak, s életünk kedvező és kedvezőtlen eseményei formájában időről időre beteljesednek rajtunk.

A lélek újabb születését az is befolyásolja, hogy milyen erkölcsi szintű életet élt. Míg a szabad akaratral nem rendelkező állatok automatikusan





emelkednek a lélekvándorlás folyamatában, az emberi testben élő lélek tettei súlyának megfelelően kapja a következő testét. Feljebb emelkedhet, vagy kaphat újra emberi testet, de akár vissza is eshet az állati vagy a növényi élet szintjére, ha életmódjával ezt érdemelte ki. A döntő momentum az, hogy milyen tudatállapotot fejlesztett ki emberi léte folyamán. Amilyen a tudatállapota a halál pillanatában, olyan testet kell majd elfogadnia a halála után. Ha életének fő célja valódi, lelki azonosságának elérése volt, és ennek megfelelően szabályozott, tiszta, erkölcsös és vallásos életet élt, akkor visszatérhet a lelkek eredeti világába. Amennyiben többnyire jámboran cselekedett, de anyagi vágyai még ehhez a világhoz fűzik, újra megszülethet emberként. Ha pedig elfecsérelte értékes emberi születésének tudati lehetőségeit, mert ahelyett, hogy lelki fejlődése érdekében tett volna lépéseket, pusztán állati as vágyait erősítette, akkor vágyainak és tetteinek megfelelően alacsonyabb tudatszintű létformák méhébe kerül.

Búcsú az olvasótól

Nem maradt más hátra, mint hogy röviden összegezzük könyvünk mondanivalóját, és elköszönjünk a türelmes olvasótól.

Az előző fejezetekben szerettünk volna rámutatni, hogy a közkeletű elképzeléssel ellentétben, amely szerint az élővilág spontán módon, mindenféle magasabb rendű irányítás nélkül alakult ki, környező világunk megannyi jelensége – így az állatok viselkedése is – inkább azt igazolja, hogy világunkat egy természetfeletti, lenyűgöző tudással és képességekkel rendelkező, intelligens lény tervezte és alkotta meg. A természet IQ-ja valójában a Teremtő IQ-ja. Meggyőződésünk, hogy ez a felismerés nem csak a tudományos gondolkodást változtathatja meg, hanem azt is elősegítheti, hogy az emberiség egészében egy új természet szemlélet alakuljon ki. E szemlélet alapja az, hogy a természetben minden egy természetfeletti értelem működésének eredménye és bizonyítéka. Ennek értelmében nem tulaj-

Másképpen látnánk
a természetet, és
másképpen élnénk,
ha felismernénk,
hogy a világ
hátterében
egy felsőbb
intelligencia áll

donosai és végső irányítói, csupán „gondnokai” vagyunk ennek a világnak, akik azért felelősek, hogy az emberi társadalom e felsőbb intelligencia vágyával összhangban működjön. E szemlélet további következménye például a minden élőlény iránti szeretet, illetve a lelkek közötti egyenlőség elvének megértése. Bízunk benne, hogy ez hozzájárulhat ahhoz, hogy az ember összhangban éljen a természet isteni törvényeivel, és egy olyan békés világot teremtsen, ahol mindenki lehetőséget kap az emberi élet küldetésének beteljesítésére, s megértheti és elérheti a létezés legboldogabb állapotát. Ha az emberek többsége e küldetés tudatában élne, nem azt tekintenénk a civilizáció céljának, hogy egyre fejlettebb technikai eszközöket hozzunk létre, s közben testünk kényelme érdekében egyre jobban tönkretegyük természeti környezetünket és kipusztítsuk bolygónk élővilágát.

Az állati élet eseményei az evés, az alvás, a védekezés és a párosodás ösztöneinek hatására zajlanak le. Ha mi, emberek is csupán ezeket a tevékenységeket folytatjuk, csak éppen egy másféle, mesterséges környezetben, akkor voltaképpen alig vagyunk többek az állatoknál. Mindannyian érezzük, tudjuk, hogy az ember többre hivatott, mint más élőlények. A védikus írások arra buzdítanak bennünket, hogy kutasunk e többlet után, s értékes intelligenciánkat használjuk az Abszolút Igazság keresésére.

Az állatvilágról szóló fejezeteinkben rámutattunk, hogy nem állja meg a helyét az a feltételezés, mely szerint az élővilágban minden jelenség az evolúció folyamatával jött létre,

illetve megmagyarázható azzal. Ennek fényében a legnagyobb tisztelettel legalább annak belátására kérünk mindenkit, hogy a darwini alapokon álló evolúcióelmélet nem bizonyított tény, csupán egy számtalan logikai nehézséggel küszködő hipotézis. Természetesen tiszteletben tartjuk, ha valaki ebben hisz, azt azonban nem tartjuk jogosnak, hogy az oktatás és a tudományos ismeretterjesztés során az evolúciót bizonyított elméletként vagy tényként mutatják be. Véleményünk szerint ez az emberek világnézeti befolyásolása, ami sérti a tudomány ideológiai semlegességének követelményét. Az elfogulatlan tájékoztatáshoz arra lenne szükség, hogy biológia tanulmányai során mindenki megismerhesse az evolúcióelmélet kritikáját és alternatíváit is.

Könyvünk utolsó fejezetében egy ilyen, ősi alapokon álló alternatívát vázoltunk föl. Nem várjuk el, hogy az olvasó feltétlenül egyetértsen ezzel, csupán azt szerettük volna megmutatni, hogy igenis létezik reális választási lehetőségünk az élővilág eredetére vonatkozó kérdésekkel kapcsolatban. Mindenki önállóan, szabadon dönthet az evolucionizmus, a védikus devolúcióelmélet vagy bármely más vallás eredetmagyarázata között. De csak az alternatívák ismeretében hozhatunk valódi, önkéntes döntést, s kerülhetjük el, hogy neveltetésünk és oktatásunk során belekényszerítsenek egy adott gondolkodási rendszer keretei közé. Ennek érdekében mutattuk be a védikus filozófia alapjait. Reméljük, hogy könyvünk legalább annyira a lélekhez, mint az értelemhez szólt. Köszönjük, hogy velünk tartottak.

